

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 265
כסלו תשפ"א

במחזור הזה הכל נראה אחרת - עירובין למעשה

בשנים האחרונות הכל השתנה. א. הרבה יותר אנשים יודעים על איסור הטלטול, יודעים שצריך לברר על העירוב, יודעים שלא בכל מקום יש עירוב, וגם במקומות שיש לא תמיד מדובר בעירוב טוב שכדאי לסמוך עליו. וגם במקומות שיש גדר טובה מסביב לישוב, יתכן שלגבי הלכות עירוב זה לא מספיק. ב. הלכות עירובין הם לא רק לאחראי על העירוב, אלא לכל אדם מצוי שמגיע באיזה שבת למקום שאין בו עירוב ברמה שראוי לטלטל בה, והוא צריך לדעת איך עושים עירוב לחצר, מה הדין של כל פתח, וכשרות הגדר, שכולל הרבה הלכות מעשיות. כגון איך לעשות צורת הפתח כשרה, האם אפשר להשתמש בלייסטים של הסכך של הסוכה, או להעמיד לחיים גדולות לפניהם, מה הבעיה שיכולה להיות בהם.

נהנה דוגמא אחת היא התקופה הזו, שבעקבות הקורונה עשו מנינים בחצרות גם בערים שאין בהם עירוב טוב, ואנשים שתמיד לא טלטלו שום חפץ מחוץ לבית, היו צריכים להוציא סידור, חומש וספר תורה, אל החצר שאינה מוקפת כהלכה. ולאור המצב הקימו עירובים רבים, והזמינו את הבקאים לבדוק את הדברים, שבהרבה מהם היו צריכים לתקן ולהחליף. הדברים האלו הם הפירות של הלימוד המביא לידי מעשה, ויהי רצון שנוזכה למה שנאמר במשנה באבות (פ"ד משנה ה'), "כל הלומד על מנת לעשות, מספיקים בידו ללמוד וללמד, לשמור ולעשות".

האם נכון לעשות עירוב עם לייסט או לחי רחב

בעקבות הדברים נבאר בקצרה, האם באמת טוב להשתמש בלייסטים של הסוכה [קרשים דקים וארוכים], או בלחיים גדולות. והנה לגבי הלייסטים של הסוכה, יש בהם מעלה אחת, שאפשר בקלות לקשור את החוט מעל העמוד ממש, [אם יודעים את ההלכה הזו]. מכניסים בורג או מסמר בראש הלייסט, וקושרים אליו את החוט. כמו כן אפשר להכניס שני ברגים סמוכים, ולהניח את החוט בין שניהם, וישתלשל למטה ויקשרנו למטה, ובצורה זו קל יותר למתוח ולקשור למטה. אבל הבעיה היא שהם דקים, ואז כל נטיה קטנה בעמוד, יוצא שהחוט אינו מכונן כנגד הי"טפחים התחתונים של העמוד, ובפרט שקשה לחבר אותם ישר, וגם במשיכה קלה של חוט העירוב הם מתעקמים. כדי שהעירוב יהיה מהודר, צריך להשתמש בלייסטים רחבים לפחות כעשרה ס"מ, ולחבר אותם בצורה שירה וחזקה, שיהיה ניתן למתוח את החוט מעליהם והם יישארו ישרים.

לחי רחב והויסטי עליו קרש צר תחת החוט

ולגבי השימוש בלחיים, גם בזה צריך להגדיר מה כשר ומה מהודר, ומתי לחי אינו כשר. התנאי הראשון הוא שהלחי יהיה מכונן תחת החוט, וזה לא דבר קל לכוון אותו, כי העין מטעה מאוד בדבר זה. ולכן כאשר הלחי צר, יש פחות סיכויים שהוא יהיה תחת החוט, וגם יתכן שהחוט ישתנה מעט בעקבות תזוזה בעמוד, או שהוא קושר לסורג של בית שיתכן שיזיזו אותו בהחלפת סורג וכדומה, ואז הלחי לא יהיה תחת החוט ויפסל, כפי שכבר אירע בהרבה מקומות. לעומת זאת אם הלחי מידי רחב, גם בזה יש חיסרון, כפי שכתב החזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח בהערה) שלא יהיה נמשך מכנגד החוט ולפנים ג' או ד' טפחים. לכן הרחוב הרצוי הוא כ-30-40 ס"מ, שבזה יש את כל המעלות, ובנוסף צריך לדעת לכוון גם אותו, כי גם בשיעור כזה אפשר לטעות. ואם משתמשים בקרש רחב יותר, מוציאים את רובו מחוץ לחוט, באופן שבצד הפנימי של העירוב, יהיה מתחילת הקרש עד החוט פחות מג', או עכ"פ פחות מד' טפחים.

לחי מקרשים צמודים זה לזה

בשבוע שעבר הגיעה לנו שאלה חדה בענין רוחב הלחיים, מאדם בשכונת הר חומה שעשה עירוב בחצר והעמיד לחי מקרשים שמצא זרוקים, והם היו לייסטים דקים שמחברים זה לזה, צמודים בלי רווח ביניהם, ובסה"כ יצא

הזכות והברכה למסיימי מסכת עירובין

בשבוע זה מסיימים בכל כלל ישראל את לימוד מסכת עירובין, מסכת שנלמדה בעמל וביגיעה, בהתמסרות שכבר הרבה שנים לא היתה כמותה, בתוך גל של קורונה מתמשכת עולה ויורדת, שאין אדם יודע מה ילד יום, כמה הוא יוכל להשתתף, וכמה מגיד השיעור יוכל להשתתף, בסגר, במלונית, בבידוד, שום דבר לא צפוי. ובכל זאת מאות אלפי בני ישראל למדו את מסכת העירובין, מי בבקיות, ומי בעיון, אין ספק שהימים האלו שבהם חוגגים בכל מקום את הסיום והשלמת המסכת, הם ימים גדולים שיש בהם נחת רוח לאבינו שבשמים.

יתן ה' שבזכות זו תהיה ברכה והצלחה לכולנו, כל אחד ואחד יראה סיפוק בלימודו, ויזכה לשמחה בלימוד התורה, ונהיה כולנו, אנחנו ובנינו וצאצאינו לומדי תורתך לשמה, ונזכה לבריאות ונחת כל הימים.

הוסר המודעות לאיסור טלטול ורמת כשרות העירוב

במחזור הזה של לימוד הדף היומי, יש עוד דבר מיוחד ביותר, שהלימוד משולב עם הלכה למעשה. בעבר הלא רחוק היתה מסכת עירובין נראית בציבור כמו הלכות שחיטה, או אפילו כמו טומאה וטהרה, הלכות שלא נוגעות בזמנינו. יש אנשים שאינם יודעים כלל שאיסור טלטול נוהג בזמנינו, הרי מקטנותם הם גרו במקום שיש עירוב ותמיד הורגלו לטלטל, גם כשנוסעים לישוב נדח ובא אברך ואומר להם שאין בישוב עירוב כשר, הם עונים לו "אנחנו נוהגים שמטלטלים". וקל וחומר שלא באים מעצמם לברר. ויש אנשים שיודעים שיש איסור טלטול, אלא שסומכים על ההגיון שמסתמא בכל עיר עירוב, ובכל מקום שגרים דתיים יש עירוב, הרי לא יתכן שיהיו אנשים בלי עירוב, וא"כ ההלכות אינן נוגעות לכל אדם, אלא רק לאחראי שכנראה יודע הכל טוב, אחרת הוא לא היה אחראי.

לצערינו יש מקומות, שגם האחראי עצמו חושב שהוא לא צריך ללמוד, כי הוא יודע הכל, זה בסה"כ לקשור חוטים. המצב שהיה בעירובים, וההשפעה שלו עדיין קיימת היום, שהיו הרבה עירובים שאינם כשרים כלל, היו ישובים שקשרו חוטים לרפתות ולגגות של מבנים, כאילו הענין הוא להקיף את הישוב בחוטים.

האחראי שלמד הלכה אחת

באחד מהישובים שטיפלנו בשנה האחרונה שנת תש"פ, נכנסנו לישוב דתי, וראינו בשני מקומות שהחוט אינו קשור כהלכה. התקשרנו לרב וביקשנו בעדינות להראות לו דבר שחשוב לתקן, וביקשנו שגם האחראי יבוא, כדי שידע לשים לב לפרט הקטן הזה שאינו ידוע כל כך. הרב האחראי הגיע, והראינו להם את החוט שקשור לראש העמוד, אבל לא מעל גביו, בראש העמוד עשו דבר שאינו תקין, שבמקום לעשות

ראש עמוד שאינו תקין והחוט טעויה

צורת V מעל מרכז העמוד, המסגר חיבר עיטור שעושים בסורגים, שהוא רחב יותר מהעמוד. אמנם אפשר להכניס בו את החוט בקלות, אבל החוט בורח לצד יותר מרוחב העמוד, ואינו מעל גבי העמוד, והרי זה צורת הפתח שעשאה מן הצד והיא פסולה (שו"ע סי' שס"ב ס"א), וממילא זה פוסל את כל העירוב שנפרץ במקום אחד.

האחראי הסתכל על ההבדל הקטן והתפלא, הוא בודק את העירוב כבר יותר משש שנים, ולא ידע שזה משנה איפה החוט קשור. הוא סיפר שכאשר התחיל לעסוק בעירוב הוא למד הלכה אחת חשובה, שהחוט צריך להיות גבוה, כדי שמשאיות לא יקרעו אותו, אבל לא אמרו לו אין בדיקו לקשור את החוט. לאחר הפגישה אמרנו לממונה שאי אפשר שאחראי על כשרות יהיה במצב כזה, אך הועד של המושב רצה שהוא ימשיך, כי הוא עושה בהתנדבות, ואם יחליפו אותו זה יעלה לקופה עשרת אלפי שקלים בשנה.

למדת את הסוגיות של שכירות מגוי, עירוב חצרות, רוצה לצאת עם ידע מסודר על הנעשה זמנינו?
שיעורי מצגת קצרים וברורים, ניתן לקבל בחינם, שלח בקשתך ל - A83320@GMAIL.COM

קו ישיר לשיעורי העירובין של הרב משה אנגלרד שליט"א 073-295-1621 שיעורים יומיים שלוחה 4

למעשה מצאנו לו היתר לטלטל בתוך האהל לכל הדעות, וזה על פי הלכה אחרת, שכתב השו"ע (סי' שמ"ט ס"ה) שמותר לטלטל פחות מד' אמות גם ברשות הרבים או כרמלית, אך לא פחות פחות ב' פעמים שביחד הם יותר מד' אמות, אמרנו לשואל שיבדוק את מידות האהל, והם היו 1.60 מטר, אמרנו לו שא"כ זה פחות מד' אמות, ומותר לטלטל בכל האהל.

אבל לגבי להוציא ממנו החוצה, צריך שיהיה לו ודאי דין כרמלית, ולפי האמור לעיל יש בו ספק רה"ל. אמנם כשפותח את הרוכס ונשאר רק ג' מחיצות, לכאורה הרי זה ודאי כרמלית, וא"כ מותר להוציא ממנו לחוץ [המשנ"ב הסתפק בזה קצת, והחזו"א מותר]. לפ"ז יש להתפלפל, האם מותר לו לפתוח את הרוכס ולהוציא דבר לחוץ תוך ד' אמות, ושוב לסגור את הרוכס ולעשות בתוכו רה"ל ולטלטל בתוכו. ועיין בזה.

דין פי תקרה בסככה מבד

האהל השני היה סככה המחוברת על מסגרת של עמודי עץ ומוטות עץ, שהיה לו רק מחיצה אחת של קיר ממש, והשאר פתוח. והנה דבר ראשון יש לדון האם יש דין פי תקרה באהל כזה, והתשובה שיש בו שתי בעיות. א. כיון שפתוח מג' רוחות, [רוח אחת יש רק בד המתנפף ברוח וגבוה ג"ט]. אין לו דין פי תקרה, כמבואר ברמ"א (סי' שס"א ס"ב). ב. הסככה אינה תקרה ישרה, אלא משופעת, ואין דין פי תקרה במשופע (שו"ע שם). ויש לעיין בסככה שאינה משופעת, אבל מתנפפת ברוח.

דבר שני יש לדון האם ניתן להחשיב את עמודי העץ ומוטות העץ לצורת הפתח. לצורך התשובה הזאת אנו מלמדים במסגרת השיעורים, שכמעט תמיד יש רק צד אחד מעל העמודים, ולא שני צדדים. כלומר אם המוטות שלאורך הסככה הם מעל העמודים, המוטות של הרוחב אינם מעל גבי העמודים, אלא מחוברים מעל המוטות של האורך. וכך המציאות גם בפרגולה של סוכות, ולכן גם אם בצד האורך אפשר להחשיב אותם לצורת הפתח, אבל קווי הרוחב לא נחשבים

צורת הפתח. וא"כ צד הרוחב פרוץ במלואו, וגם יותר מי' אמות, ואסור לטלטל תחת הסככה, אלא אם כן יתקן אותה בצורת הפתח כהלכה.

עשרות שיעורים בשבוע זה עם מצגת של מוקד העירוב

להלגל השבוע שמסיימים בו את לימוד מסכת עירובין, אנו יוצאים במבצע לזיכוי הרבים, על מנת שכל אדם יקח מהמסכת את הדינים המעשיים הנוגעים למעשה בזמנינו. יש בידינו שיעור מצגת חדש מיוחד במינו, סיור על עירוב של שכונת "נחלת משה" בבני ברק, שכולל הסבר קל וברור על כל עשיית העירובים בזמנינו העמודים והחוטים והלחיים, וההבדל השונה בין העירוב בזמנינו לבין המבוי שבגמרא, וכן כולל הסבר כיצד לשכור מגוי ומומר, עובדים זרים ופועלי בנין, וכיצד לעשות עירוב חצרות בזמנינו עם מצות או לחמנינו.

מצגת זו הופיעה לפני חודשיים בלבד, כפי שפורסם בגליונות אלו, ומאז התקבלה בשמחה ובהערכה בהרבה מקומות. כעת לרגל הסיום ניתן לקבל את המצגת ללא תשלום לקבוצות שלמדו עירובין, כדי שיצאו עם קנין ברור הלכה למעשה. [הבהרה: המבצע אינו כולל שימוש ליחידים, ואין להעביר ללא תשלום]. אורך הסיור, שעה אחת.

בעקבות פרסום המבצע במכתבים למערכת יתד נאמן, קיבלנו עשרות פניות ממגיד שיעורים וגבאי בתי כנסת, כוללים וקבוצות לומדים, ולאחר מאמצים רבים כל הפונים עד כה קיבלו את המצגת, ובעז"ה בשבוע הקרוב יתקיימו עשרות שיעורי מצגת ברחבי הארץ. במסגרת זו איננו יכולים לפרסם את לוח הזמנים, כי לאור התקופה רובם מתקיימים במסגרות מצומצמות למשתתפי השיעורים בלבד. מי שבאפשרותו לערוך שיעור פתוח לציבור, מצוה שיפרסם לתושבים שבאותו אזור.

העירוב בבאר שבע בקהילה החרדית מחכה לתרומה שלך!

התקנת עמוד חדש בבאר שבע 700 ש"ח

התקנת לחי 250 ש"ח

שיפוץ כל העירוב 18,000 ש"ח

לא כל יום מזדמנת זכות כזו

פנה עכשיו למוקד 054-8483320

בתרומת עמוד בעירוב, ניתן לקבל פירוט התכנית

שהכל יחד נהיה כמו קרש רחב כשישים ס"מ, האם זה נחשב לחי רחב, או שכל לייסט נחשב לעצמו.

והנה אם נחשב כל לייסט בפני עצמו, יש לחשוש לדבר אחר, שהחוט יהיה על הגבול שבין שני לייסטים. ועוד שגם אם אין רוח, מ"מ אם ראשו של החוט נמצא לדוגמה כנגד הלייסט השלישי, והחוט מתנדנד וזו ללייסט הרביעי, יוצא שהחוט יוצא מעמוד זה לעמוד אחר, ואינו קבוע במקומו. אבל בפשטות כיון שהלייסטים מחוברים יחד, והם גם שווים זה עם זה, שאין אחד בולט מחבירו, יש לומר שכולם יחידה אחת, ואם החוט יתנדנד מעט הוא עדיין לא יוצא מרוחב הלחי והעמוד. וממילא יש גם את הענין שהלחי לא יהיה רחב מידי, שלא יהיה משוך ממכנגד החוט ולפנים ג' או ד' טפחים וכנ"ל.

לחי מוקדים דקים צמודים זה לזה

מינוס לימוד ההוראה לחבורת האברכים שעי"י מוקד העירוב

בשבוע זה התקיים מינוס מורחב ללומדי חבורת האברכים ללימוד בדיקת עירובים, ובו הבאנו שאלות רבות שהגיעו למוקד העירוב מענה הטלפוני ובדיקת הישובים והשכונות ברחבי הארץ, והאברכים דנו בכל מקרה, מה ההלכה למעשה הנוגעת אליו, וכן הוסיפו מה הדברים שיכולים להשתנות בו ולשנות את הדין, במסגרת זו מתקדמים האברכים לדעת את ההוראה בהלכות עירובין, שיוכלו ללמד את הכלל כולו, דבר ה' זו הלכה.

בימים הקרובים מתארגנת בעז"ה קבוצה חדשה ללימוד הלכות עירובין ובדיקתם למעשה, כפי שהיה במסגרות הקודמות, פרטים יבואו אי"ה בגליון הבא, כמו"כ ניתן לפנות למוקד העירוב.

שאלות מיישובים ברחבי הארץ, שדות בישוב עם גדר

מלבד השאלות מעירובים במקומות מסודרים, מגיעים למוקד הטלפוני גם שאלות מגוונות ממקורות שונים. שאלה אחת שהגיעה למוקד הטלפוני ביום שישי האחרון, ועלתה לדיון בכינוס שהתקיים בשבוע זה. אדם שנסע לשבת לישוב עין הבשור, ושכן שם באהל ולא בבית. התקשר למוקד העירוב ושאל דבר ראשון על העירוב שבישוב. והנה הישוב הזה הוא אחת מהדוגמאות שהזכרנו שגם ישוב שמוקף בגדר, וגם אם נבדוק ונמצא שהגדר שלימה יתכן שאסור לטלטל בו, כיון שיש בו הרבה שדות זרעים ותממות של גידולים, והם מקום שאינו מוקף לדירה, וכמ"ש השו"ע (סי' שנ"ח ס"ט) שמקום זרוע יותר מבית סאתיים [בסה"כ 1150-1600 מ"ר, כשטח של 2-3 בנינים רגילים], נעשה כרמלית ואסור בטלטול, וגם אוסר את כל החצר והעירוב שהוא בתוכו. [וע"ש בביאור הלכה שקשה לסמוך על דברי הדבר שמואל, בפרט כשיש חממות שהן מוקפות בפני עצמן ויש בהם פתחים יותר מי' אמות].

לאחר שהשואל קיבל תשובה זו, התבונן בחצר שבה הוא נמצא, וראה שאינה מוקפת גדרות, זאת אומרת שגם בחצר אסור להעביר יותר מד' אמות, שהן בסה"כ כשני מטרים.

האם מותר לטלטל בתוך האהל

שאל השואל האם לפחות בתוך האוהל שיש בו יהיה מותר לו לטלטל. והנה זו באמת שאלה במקום אדם רגיל לא שם לב לכך, הרי זה הבית שלו. אבל גם טלטול בתוך הבית הוא רק משום שיש קירות ומחיצות, אבל כשהבית הוא אהל, לא פשוט שיש לו מחיצות כשרות, וצריך לשים לב גם לטלטול שבתוכו.

במקרה זה היו שני אהלים, ונשתף כאן את הקוראים בתשובה המעניינת, אהל אחד היה מהאהלים המצויים בזמנינו שהם כעין כיפה גדולה, והנה כאשר האהל סגור יש לו מחיצות מכל הצדדים, וא"כ הוא רשות היחיד. אלא שיש הלכה שמחיצה שאינה עומדת ברוח, לא שמה מחיצה, לדעת החזו"א זה רק כשהנדנד מגביה אותה מהקרקע ג' טפחים, אבל לדעת המ"א והמשנ"ב ועוד כמה פוסקים עצם הנדנד שנוע לכאן ולכאן פוסל את המחיצה, ולפ"ז לפעמים הדפנות של האהל אינן כשרות, ותלוי ברמת המתיחה של הבד.

האם מותר לטלטל בתוך אוהל זה

דבר נוסף שיש לדון כאשר פותחים את הפתח, וברוב האהלים הפתח הוא רוכסן באמצע הדופן הרביעית, וכשהוא נפתח שני חלקי הבד זזים לצד. והנה באופן זה אין כלל דופן רביעית לאהל, וכשיש רק ג' מחיצות, המקום שבתוך האהל הוא כרמלית, ואינו רשות היחיד.

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM